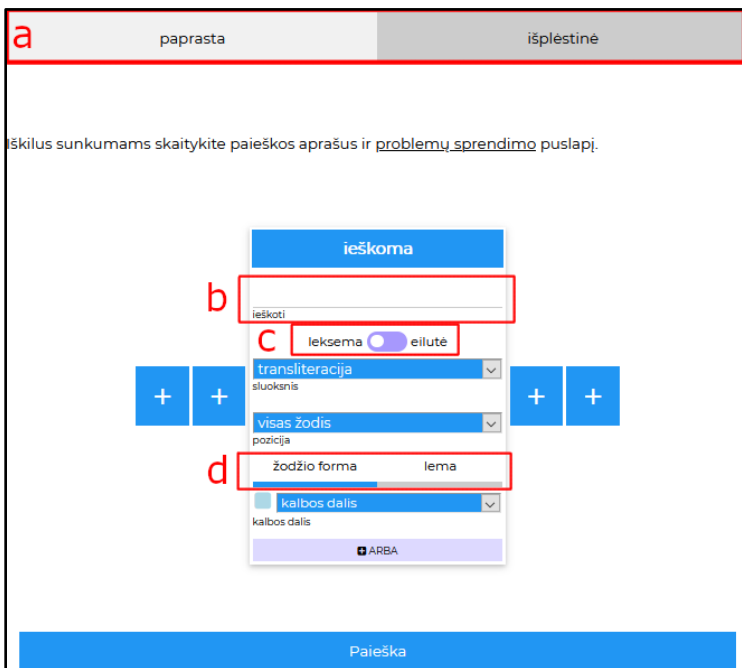

CORDON – IŠPLĖSTINĖ PAIEŠKA

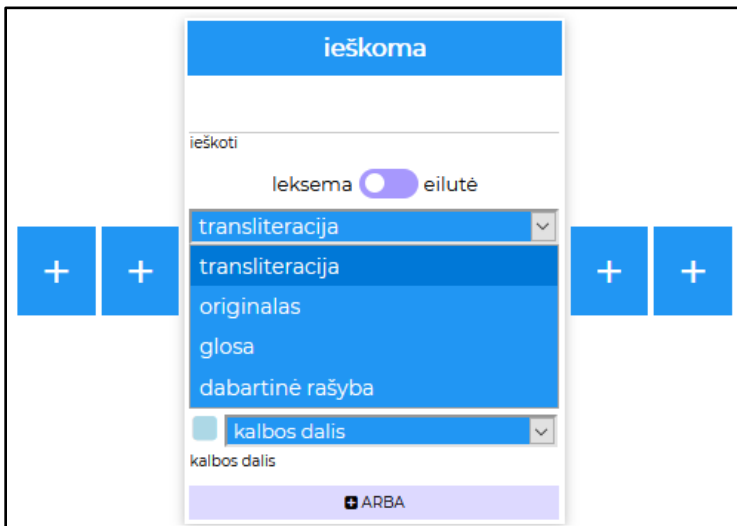
CorDon [paieška](#) gali būti **paprastoji** arba **išplėstinė**. Paieškos būdą galima keisti paspaudus atitinkamą pasirinkimą pilkoje juostoje (a, pav. 1). Paprastosios paieškos funkcijos paašškintos [čia](#).

Pav. 1

LEKSEMŲ PAIEŠKA

LAUKAS

Pav. 2

- **originalas** – ieškoma pagal dokumentinį paraidinį Donelaičio teksto perrašą,
- **glosa** – ieškoma pagal neaiškių lemuo reikšmių konkrečiame tekste paašškinimą,
- **dabartinė rašyba** – ieškoma pagal žodžio formą dabartine lietuvių kalba ir rašyba.

Išplėstinė paieška sukonstruota taip, kad užklausa būtų galima **palaipsniui tikslinti**. Pav. 1 parodyta pradinė paieškos užklausoos langos padėtis.

Į užklausoos eilutę (b) įvedamas ieškomas tekstas. Mygtuku „leksema / eilutė“ (c) galima pasirinkti paiešką leksemų ar teksto eilučių lygmenyje.

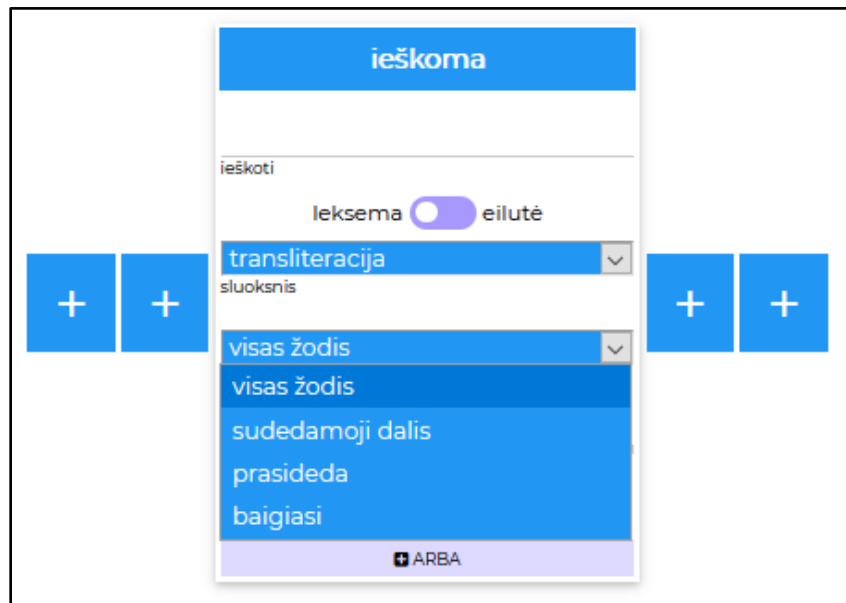
Kaip ir paprastojoje paieškoje, galima ieškoti konkrečios tekste pasitaikančios **žodžio formos** arba **lemos** (t. y. pagrindinės žodžio formos) (d).

Pastaba: pasirinkus paiešką pagal lemą bus nesvarbu, kokį paieškos lauką pasirinksite paieškos laukų meniu (žr. žemiau pav. 2).

Išskleidžiamame paieškos laukų meniu (pav. 2) galima pasirinkti leksemos paiešką pagal korpuso anotacijos sluoksnius. Kaip ir paprastojoje paieškoje, pirmiausia numatyta paieška pagal **transliteraciją**, t. y. ortografinį teksto žodžio atitikmenį dabartiniais lietuvių kalbos rašmenimis, (plg. [paprastosios paieškos](#) aprašą). Kiti paieškos laukai:

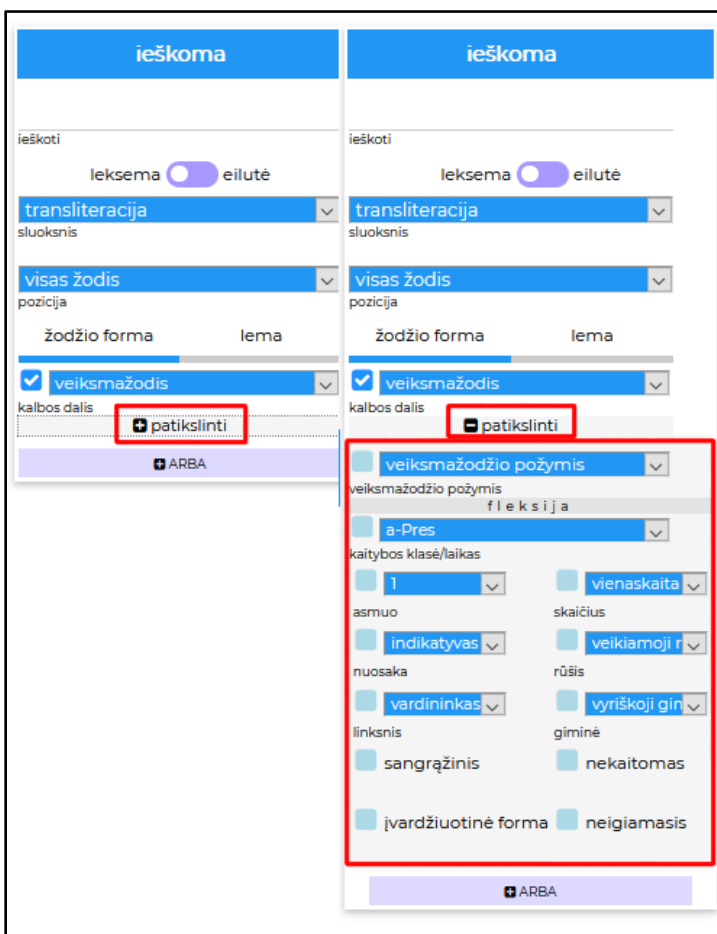
POZICIJA

Išskleidžiamame paieškos pozicijos meniu (pav. 3) galima pasirinkti paiešką pagal poziciją ieškomame žodyje:

Pav. 3

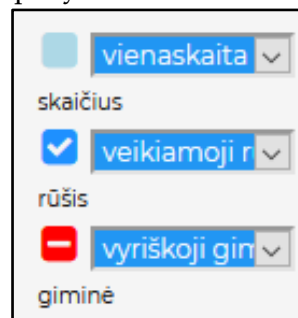
PAIEŠKOS TIKSLINIMAS

Pav. 4

Išplėstinę paiešką galima palaipsniui tikslinti pagal ieškomos kalbos dalies (žr. aukščiau pav. 1) gramatinius požymius. Išskleidžiamame kalbos dalių sąraše pasirinkus kalbos dalį (pvz., veiksmožodį, pav. 4), galima spausti atsidariusį langelį „patikslinti“. Atsidariusiame meniu galima pasirinkti ieškomos kalbos dalies kaitybines morfologijos požymius. Požymių gausa priklauso nuo kalbos dalies ir nuo to, ar ieškoma žodžio formos ar lemos lygmenyje.

Spaudžiant kiekvieno požymio kairėje esantį langelį galima nustatyti, ar: (a) požymis nesvarbus, (b) būtent tokio požymio ieškoma, (c) būtent tokio požymio neieškoma:

skaičius: nesvarbu

rūšis: ieškoti veikiamosios rūšies

giminė: **ne** vyriškoji giminė

Pav. 5

ARBA, PLIUSAS

Mygtuku „ARBA“ galima pasirinkti daugiau ieškomų tos pačios kategorijos formalijų požymių. Pvz., paieška pav. 6 ieškos visų daiktavardžių, kurie baigiasi balse *a* ir eina vardininko ARBA šauksmininko linksniu:

The screenshot shows the ARBA search interface. The search term is 'a'. The 'daiktavardis' (noun) filter is selected, and the 'šauksminin' (vocative) filter is also selected. The interface includes options for transliteration, word position, and various grammatical features like gender and case.

Pav. 6

EILUČIŲ PAIEŠKA

Teksto paieška lygmenyje „eilutė“ ieško užklausoje suformuluotos žodžių sekos. Pakaitos simbolis % žymi bet kokią simbolį ir neribotą jų kiekį. Pavyzdžiui, paieška %au saul% ras pirmą *Pavasario linksmųjų* eilutę „**Jau saul**elė vėl atkoparda budino svieta“.

Su iš abiejų paieškos užklauso langų pusių esančiais **+** mygtukais galima atidaryti papildomus užklauso langus ir ieškoti **žodžių sekose**. Užklauso langų seka tokiu atveju atitinka ieškomų žodžių seką. Paieška pav. 7 randa visas žodžių sekas, kurias sudaro **jungtukas, lema būras ir veiksmažodis**:¹

The screenshot shows three search results for 'būras' and 'veiksmažodis'. A red arrow points to the results table below.

1.	PL_3r_18(18)	Ir	Ponus	taip	, kaip	Būrus	igėlt'	iffižojo	.
transliteracija	ir	ponus	taip	,	kaip	burus	igelt	issižojo	-
dabartinė rašyba	ir	ponus	taip	-	kaip	būrus	igelti	išsižojo	-
lema	ir	ponas	taip	-	kaip	būras	igelti	išsižioti	-
lemos kalbos dalis	KO	NA	ADV	-	KO	NA	V	V	-
formos fleksija	-	PL_Acc	-	-	-	PL_Acc	(-)	Ind_Past_3	-

2.	PL_4r_42(124)	Tai	ir	Būr's	tūr	fpjaudit'	, ir	didėy	nūfidyvit'	;
transliteracija	taì	ir	būrs	tur	spjaudit	,	ir	didey	nusidyvit	;
dabartinė rašyba	taì	ir	būras	turi	spjautyti	-	ir	didei	nusidyvyti	-
lema	taì	ir	būras	turėti	spjautyti	-	ir	didei	nusidyvyti	-
lemos kalbos dalis	KO	KO	NA	V	V	-	KO	ADV	V	-
formos fleksija	-	-	Sg_Nom_(rs)	Ind_Pres_3_(-)	(it)	-	-	(ey)	(it)	-

Pav. 7

¹ Atkreipkite dėmesį, kad skyrybos ženklai paieškoje taip pat laikomi teksto vienetais. Žodžių seką „*Sveiks, dieve duok*“ sudaro **keturi** vienetai. Norint rasti šią seką reikia ieškoti būdvardis–[tarpas]–daiktavardis–veiksmažodis.

PROBLEMŲ SPRENDIMAS, YPATINGI PAIEŠKOS ATVEJAI

Jei kyla paieškos problemų, pirmiausia skaitykite [problemų sprendimo](#) puslapį. Kad paieška būtų sėkminga, reikia atkreipti dėmesį į tam tikrus CorDon duomenų struktūros savitumus.

VEIKSMAŽODŽIAI SU GRETUTINĖMIS BENDRATIES FORMOMIS

Veiksmažodžiai *-yti / -inti* ir iš bendraties išvestos formos korpuso anotacijoje lemuojamos pateikiant gretutinius variantus, atskirtus **kableliu be tarpo** „Xinti,Xyti“, pvz.: [RG 40 5\(153\)](#) formos *rągīnõ* lema yra *raginti,ragyti*. Tokius įrašus paieškos programa traktuoja kaip vieną žodį, todėl paieška atskirai pagal lema *raginti* ir *ragyti* rezultatų neduos, jeigu paieškoje pasirinkta pozicija „visas žodis“. Kad būtų surasti visi variantai, paieškoje reikia įvesti *raginti* arba *ragyti* ir pasirinkti poziciją „sudedamoji dalis“.

DVIPRASMIŠKOS FORMOS

Tais atvejais, kada lemos aiškiai nustatyti neįmanoma, korpuso anotacijoje pateikiami **įstrižu brūkšneliu be tarpo** atskirti lemų variantai, pvz.: [PL 3r 40\(40\)](#) galininko forma *Mázūmāš* lemuojama kaip *mažumas/mažuma*. Atitinkamai ir gramatinėje anotacijoje vartojamos įstrižu brūkšneliu be tarpo atskirtos kategorijos, pvz.: minėtos lemos morfologinės kategorijos yra „a1_Masc/o6_Fem“, o formos morfologija anotuojama kaip „a_Masc/o_Fem“. Tokius įrašus paieškos programa traktuoja kaip vieną žodį, todėl paieška pagal lema *mažumas* rezultatų neduos, jeigu paieškoje pasirinkta pozicija „visas žodis“. Kad būtų surasti visi variantai, paieškoje reikia pasirinkti poziciją „sudedamoji dalis“.

SANGRAŽINIAI VEIKSMAŽODŽIAI

Sangražiniai veiksmažodžiai lemuojami su sangražos dalelyte, pvz.: [WD 16r 42\(124\)](#) veiksmažodžio formos *immāfi* lema yra *imtis* (ne *imti*). Norint rasti visas, tiek paprastasias, tiek ir sangražines, veiksmažodžio *imti* lemas, lemos paieškoje reikia įvesti *imti* ir pasirinkti poziciją „sudedamoji dalis“ (arba ieškoti atskirai pagal lema *imti* ir pagal lema *imtis*).

Sangražinių veiksmažodžių formos su prefiksu *be-* lemuojamos be prefikso, pvz.: [RG 40 28\(176\)](#) veiksmažodžio formos *bēsīdzaūgiant* lema yra *džiaugtis*.

Sangražiniai neigiamieji veiksmažodžiai lemuojami pateikiant du lemų variantus (atskirtus įstrižu brūkšneliu be tarpo), vieną su neiginiu ir sangražos dalelyte ir antrą tik su sangražos dalelyte, pvz.: [PL 10v 4\(631\)](#) veiksmažodžio formos *nēšīgėdi* lema yra *nesigėdėti/gėdėtis*. Rasite visas, tiek paprastasias, tiek ir neigiamąsias, veiksmažodžio *gėdėtis* lemas, jeigu įvesite lema *gėdėtis* ir pasirinksite poziciją „sudedamoji dalis“ (nepamirškite, kad įstrižu brūkšneliu be tarpo atskirtus įrašus paieškos programa supranta kaip vieną žodį).

VEIKSMAŽODŽIAI NEMOKĖTI, NERIMTI, NETEKTI, NETIKTI

Šie veiksmažodžiai lemuojami su neiginiu, pvz.: [RG 64 33\(637\)](#) veiksmažodžio formos *nētinkat* lema yra *netikti*.

SAVYBINIAI ĮVARDŽIAI

Savybiniai įvardžiai *mano, tavo, savo* (akademinėje gramatikoje jie priskiriami prie asmeninių įvardžių²) lemuojami anotacijoje pateikiant įstrižu brūkšneliu be tarpo atskirtus variantus: *mano/aš, tavo/tu, savo/savęs*.

² AMBRAZAS, VYTAUTAS (ED.), ²2006 (¹1997): *Lithuanian Grammar*, Vytautas Ambrazas, Emma Geniušienė, Aleksas Girdenis, Nijolė Sližienė, Dalija Tekorienė, Adelė Valeckienė, Elena Valiulytė, Vilnius: Baltos lankos.

Kadangi tokius įrašus paieškos programa traktuoja kaip vieną žodį, paieška pagal lema *mano, tavo* ar *savo* bus rezultatyvi pasirinkus poziciją „sudedamoji dalis“ (arba paprastojoje paieškoje pasirinkus poziciją „žodis prasideda“).

DIDŽIŲŲ IR MAŽŲŲŲ RAIDŽIŲ RAŠYBA

Paieška yra *case-sensitive*, taigi ji skiria didžiąsias ir mažąsias raides. Lema (išskyrus tikrinius daiktavardžius), „transliteracija“ ir „dabartinė rašyba“ pateikiamos mažosiomis raidėmis. Originali didžiųjų ir mažųjų raidžių rašyba išlaikyta anotuojamame tekste ir išplėstinės paieškos lauke „originalas“.

TEKSTOLOGINĖ INFORMACIJA, SPAUDOS KLAIDOS

Rankraštinė Donelaičio *Metų* dalių tekstologinė anotacija prieinama projekte [SLIEKKAS](#). CorDon gramatinėje anotacijoje tekstologinė informacija neatsispindi. Pagrindiniu anotuojamu rankraščiais neišlikusių dalių tekstu pasirinktas dokumentinis paraidinis Georgo H. F. Nesselmanno (1896) teksto perrašas. Nesselmanno tekste pasitaikančios korektūros klaidos nurodomos anotacijos sluoksnyje „transliteracija“, pvz.: [RG 36 37\(109\)](#) forma *gìdirt* „transliteracijoje“ pateikta *gidirt, girdit*.